Från järnbruk till pappersbruk

Berndt Julius Anderssons anor i fyra släktled

Mårten Swärd

Från järnbruk till pappersbruk

Berndt Julius Anderssons anor i fyra släktled

Mårten Swärd

2009

Inledning

Trots att min farfar dog innan jag egentligen hann träffa honom, eller kanske på grund av det, så har jag så länge jag kan minnas varit nyfiken och intresserad av hans liv och
släktleden innan honom. Berndt Julius, som min farfar hette, har för mig fått representera och förkroppsliga hela den samhällsförändring som var i full gång under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Min farfar vars anfäder varit bergsmän i många hundra år, startade sitt yrkesliv c:a 100 år efter att trakten förlorat sina bergslagsrättigheter och han var i början arrendator på en liten gård på gränsen mellan församlingarna Vånga och Kullerstad. Han kom senare bli åkare i ett häståkeri och efter det, som många i dessa trakter, tog han anställning på pappersbruket i Ljusfors/Skärblacka där han avslutade sin yrkeskarriär som sodabrännare.
Under hans 85-åriga liv fick han uppleva 1800- talets jordbrukssamhälle, 1900-talets industrialisering och även uppstarten på den dataålder vi nu lever i. I det här häftet kommer jag att beskriva de närmsta generationerna utav Berndt Julius anfäder på ett lite djupare plan än den ordinarie släktforskningen gör.

Resan går genom c:a 200 år och fyra församlingar, den kommer att visa ett samhälle i förändring, en jordbrukskultur som sakta övergår i 1900-talets industrisamhälle. Det är samma förändring som skedde runt om i hela Sverige men förändringen märks förmodligen än mer i de trakter som den här bokens historia startar i, bergslagsförsamlingarna Hällestad, Stjärnorp och Vånga i Östergötlands län. Dessa trakter har varit förhållandevis tätt befolkade på grund av bergslagets privilegier, men när dessa privilegier drogs tillbaka runt 1820-30 så började sakta men säkert bygden att avfolkas, en förändring som påskyndades av de industrier i närområdet som växte sig allt starkare i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

Östergötland med de aktuella församlingarna Hällestad, Stjärnorp, Vånga och Kullerstad inringade med rött

Generation IV. 1700-talets slut

På riksnivå kan sägas att sedan 1771 är nu Gustav III kung i Sverige, han får sitta på tronen i 21 år innan han mördas på maskeraden i Stockholm år 1792. Han efterträds utav Gustav IV.

På en regional nivå så går den viktiga järnhanteringen allt sämre under slutet av 1700-talet, tillgången till järnmalm av tillräckligt god kvalitét är stadigt sjunkande trots att flera försök att hitta bra ådror genom öppna nya gruvor görs. Ett litet uppsving sker i Hällestad runt 1770 och några årtionden efter det då man hittade en hygglig åder i Sörgruvan.

Den 12 maj 1789 så brinner Stjärnorps slott och intilliggande kyrka ned och drygt 20 år senare, närmare bestämt år 1810 så bildas Stjärnorps socken genom att brytas ut ur Vreta Klosters socken.

Nils Pålsson och Beata Larsdotter

Historien har sin början i Rådsla Norrgård i Stärnorps socken, Nils Pålsson, född i Rådsla den 26:e maj 1776, var bergsman i andra generationens på gården, hans far Pål Nilsson flyttade dit från Vånga socken strax innan Nils födsel.

Bergsman

Då en bergsman var ägare till ett bergsmanshemman och delägare i en hytta ingick han i ett hyttlag, genom ägandet av detta hade han skyldighet att bedriva hyttbruk (framställa tackjärn) och använda sina skogar till kolning.
Genom dessa skyldigheter, samt mot erläggande av tiondejärn var bergsmannen fritagna från rotering (militärtjänst) och andra statliga förordningar, ex. skattelättnader.

Rådsla tillhörde Hällestad bergslag och var till ytan sett bland de större bergshemmanen i Stjärnorps socknen, där fanns, fram tills år 1774, en hytta som användes av de omkringliggande gårdarna som också tillhörde Hällestads bergslag.

Efter 1774 användes eventuellt Djurshyttans hytta utav dessa gårdar, i alla fall så finns en anteckning om att Nils fyra år yngre bror Lars tjänstgjorde där. Lars insjuknade i hetsig feber under sin tjänst i Djurhyttan och ”hemfördes sjuk”, han dog den 24 februari 1805 i sviterna av sin sjukdom.

En stångjärnshammare fanns också på ägorna och efter bergslaget upphörde år 1820 användes den till redskapssmide. Lämningarna efter både den förut nämnda hyttan och stångjärnshammaren finns fortfarande att se strax utanför Rådsla.

Beata Larsdotter föddes den 6:e maj 1777 i torpet Sjöstugan. Sjöstugan var torp under byn Bjäsäter och är beläget cirka tre kilometer söder om Rådsla.

Föräldrar var torparen Lars Bengtsson och Maria Gustavsdotter. Beata hade en bror som senare i livet gick under namnet ”Bengt i Tullen” och som i trakten var en beryktad och fruktad trollkarl. Bengt dog för övrigt en natt när han råkade gå vilse på väg hem, han ramlade i mörkret ned från ett berg och avled. Hans kropp hittades först efter sex dagars sökande.

Trollkarlen "Bengt i Tullen"

Beatas bror Bengt Larsson är värd en egen liten notis då han var en man som fortfarande levde kvar i folkminnet nästan 100 år efter sin död. Han föddes den 6:e november 1791 i Sjöstugan, Stjärnorp och han kom senare i livet att bli en fruktad och beryktad trollkarl/trollgubbe i socknen.

Nedanstående text är en avskrift från en intervju gjord år 1939 då torparen "Andersson i i Stensjötorp" och hans hustru ombads berätta om folkminnen ifrån socknen. Intervjuerna finns i original hos "Institutet för språk och folkminnen" i Uppsala.

Bengt i Tullen dä va den värste trollgubben. Mamma feck e vårte på unnerläppen en gång, ho va väl så stor som ett karsbär, å den skulle han ta bort. Han bara tog om vårta, å så sa han: "Så länge som du ha haft göre te växe upp, ska du ha göre te vissne ner". Å vårta ho geck bort, när dä feck vare lite.

När far å mor va fästfolk skulle de åke te Linköping å köpe grant, som di sa på den tin, å när de kom te Klosterberg åkte de förbi den där Bengt. När han fick si far sa han åt en (för di va lite osams di där både): "Dä ja sänder dej, dä sänder ja dä unner väjen. Du ska inte komme långt förren hästa stuper för dä", sa han. Mor vart ju ängsliger för ho trodde att Bengt kunne trolle, ättersom han ha taje bort hennes vårte. Men far han va inte rädder, "Dä ja sänder dej, dä sänder ja dä nu" sa han, å så la han te Bengt i Tullen så han inte kunne rese se på e lång stunn. Å dä geck bra för dem hele väjen.

Beata och Nils gifte sig i Stjärnorps kyrka den 29 september år 1799. Paret bodde efter giftermålet på Rådsla och stannade där hela sina liv, de fick under 25 år tio barn varav fyra flickor och sex pojkar.

År 1825 förättades storskifte på Rådslas ägor, vi får då veta att Nils äger hälften av hemmanet. I skiftesprotokollet står följande om gårdens byggnader, ”Hustomten, havri husen förut äro utan ordning sammanbyggda, utvidgas åt alla sidor, till formerande af en rätvinklig fyrsidig figur och till erhållande af tillräckligt utrymme”. Lantmätaren ansåg alltså att ”byns” gårdsstruktur inte var tillräckligt effektiv och därför beslutades om en mera ändamålsenlig planlösning. De två Rådslabönderna fick 15 år på sig att flytta byggnaderna till sina angivna platser.

Sommaren 1845 började Nils bli sjuk och på hösten samma år var han så sjuk att han var sängliggande, trots försök att bota honom så dog han drygt ett år efter insjuknandet den 29 juni år 1846”, 68 år gammal. Dödsorsaken anges då vara "svullnad", i dödstotisen står att läsa att han var "arbetsam ärlig och redlig" samt "alltid begåvad med god hälsa", det står också "med skäl saknad af efterlefvande maka, 8 barn samt mängd slägtingar och vänner".
Hustrun Beata dog vid 78 års ålder av ålderdomssvaghet drygt nio år senare, närmare bestämt den17 februari 1855.

Gården övertogs sedan av äldste sonen Pål och den stannade inom släkten fram tills mitten av 1900-talet. Rådslas åkrarna planterades senare igen med skog och huset blev avstyckat till ett sommarnöje.

Jöns Andersson och Anna Persdotter

Jöns Andersson föddes i Tjällmo socken utav föräldrarna Anders Jonsson och Lisken Persdotter, han flyttade år 1789 från sin födelsesocken till gården Ysunda i Risinge där han samma år gifte sig med Katarina Samuelsdotter. 1803 så flyttar familjen till Marieberg i Stjärnorps socken där Jöns blir torpare, något år senare dör Katarina i sviterna av en förlossning och Jöns blir då ensam med parets två döttrar.

Den 15 februari 1805 gifter han om sig med Anna Persdotter, en bondedotter ifrån Gottorp i Ljung socken. Jöns och Anna flyttar år 1827 till torpet Fagerdal under Katterum i Hällestad socken där Jöns dör av vattusot drygt ett år senare, den 20 juni 1828. Anna flyttar där efter tillbaka till Stjärnorps socken och hon dör utav bröstfeber, efter 14 dagars sjukdom, som inhyseshjon i torpet Öknen den 2:a oktober 1846. I hennes dödsnotis står det att hon "I många år varit ofärdig i ena foten och understundom sjuk".

Sven Israelsson och Anna Persdotter

Sven föds den 15 juli 1775 på torpet Gryvik, ett torp som hans båda föräldrar, torparen Israel Erlandsson och Maria Svensdotter hade byggt och uppodlat 8 år tidigare. Sven hade 8 bröder och den näst yngste brodern i syskonskaran, Lars, tog över torpet efter sin far. Torpet övertas sedan utav den yngste utav Lars söner, Lars Petter, som dör barnlös som inhyses hos den dåvarande torparen på Gryvik.

Den 28 december 1798 så gifter sig Sven med torpardottern Anna Persdotter från torpet Smedshemmet. Annas föräldrar är torparen Per Jönson och hans hustru Maria Nilsdotter . Efter vigseln så bor de några år i Annas föräldrahem, Smedshemmet, innan de 1804 flyttar till torpet Gustavstorp.

I Gustavstorp blir de kvar ända till sin död många år senare. Anna dör den 1 juli 1835, hon finns dock inte upptagen i dödlängden men dödsdatumet står angivet när maken dör ungefär 20 år senare. Sven dör av ålderdomssvaghet 78 år gammal i Gustavstorp den 14 december 1853.

Nils Henriksson och Britta Kajsa Rahlsdotter

Nils Henriksson kommer ”långväga” ifrån, enligt husförhörslängderna är han född i Askersund, Örebro län. Födelselängderna i Askersund är dessvärre i så pass dåligt skick att det inte har kunnat gå att hitta någon direkt födelseuppgift. Nils kom i vilket fall som helst till Hällestad församling år 1797, han stannar till 1801 för att sedan bosätta sig i Östra Hargs församling under några år. År 1803 flyttar han tillbaka till Hällestad och den 5 april 1805 gifter han sig med Britta Kajsa Rahlsdotter.

Bergbrytning

Tekniken som användes vid dessa gruvor vid den här tiden kallas "tillmakning". Tekniken innebär att berget hettas upp genom eldning, när sedan berget är varmt dras kolet undan och vatten hälls på varigenom berget spricker. I sprickorna drev man in kilar och man kunde så sätt få hanterbara bitar berg.
Ifrån Hällestads gruvor finns ingen ögovittnesskildringar angånde gruvlivet nedtecknade, men ifrån liknande gruvor finns följande nedtecknat år 1734.

”Ner i gruvan kommer man på trästegar av tjugo stegs längd, sviktande under nedklättringen då de endast ha stöd i sin ena ända. För att kunna se har man bloss, som man för att få händerna fria, bär i munnen. Uti dessa mörka av solen aldrig skådade rum arbeta människor i sin fördömelse. Sot och mörker omger dem på alla sidor, stenar grus, frätande droppar, rök, damm och hetta överallt. Ras som ögonblickligen kan förgöra dem, kan de vänta vart ögonblick. För munnen hänger en ullen lapp, att röken och dammet ej alltför hoptals måtte insupas, svetten rinner ur dem , som vatten ur en ullpåse. Helvetets hela uppenbarelse finns här inför ens ögon.”

Britta Kajsas ursprung är en färgklick i den ganska homogena bonde- och torparkulturen som annars präglar denna släkt. Hennes far och farfar, båda med namnet Rahl Rahlsson, var gruvfogdar i Strånkärrsgruvan , där Britta Kajsa också är född. Arbetet som gruvfogde innebar att Rahl d.ä och Rahl d.y. var gruvans arbetsledare, de hade ansvar för den dagliga driften och skulle se till att de anställda arbetade med rätt saker och att arbetet flöt på som det skulle. Skulle man sätta in yrkesrollen i ett modernt sammanhang skulle nog ”platschef” ligga nära till hands.

Rahl Rahlsson den yngre, Britta Kajsas far, bytte på sin ålders höst karriär och blev kyrkvaktmästare.Om det inte var åldern som tvingade fram karriärsbytet så var nog anledningen att
Nya Strånkärrsgruvan lades ned någon gång i slutet av 1700-talet, gruvan omnämns 1786 och är då i drift men när den omnämns nästa gång, år 1816, anges den är öde sedan länge. Rahl d.y. avled 1811 i Nältorp som ligger strax bredvid Strånkärrsgruvan.

På Britta Kajsas mors sida kommer ytterligare en intressant gren in i släkten, nämligen vallonsläkten Godo genom Britta Kajsas morfar, Hindrik Johansson Godo. Hindrik var hammarsmed och mästersven på Grytgöls bruk, enligt den CDdatabas (Smedskivan 5) som finns över vissa svenska smedsläkter så är smedsyrket, ifrån Hindrik räknat, en obruten tradition på manssidan ända tillbaka till den person som
invandrade till Sverige, Erik Johansson Godou, född omkring år 1615. Namnet Godo finns i ett antal stavningar, exempelvis Gode, Goudo, Goding, Godou. Dels kan detta bero på vilken präst som skrev namnet men vissa varianter är nog även försök att ”försvenska” namnet.

Britta Kajsa och Nils gifte sig den 5 april 1805, Britta Kajsa dog bara 48 år gammal av lungsot den 20 februari 1822. Nils och hon var då bosatta i Skräddartorp, Hällestad församling. Nils levde i många år till och han dog av ålderdom den tredje mars år 1861 i Borggård.

Jon Andersson och Britta Jonsdotter

I Gösebo, Hällestad socken, föddes Jon Andersson den 28 maj 1764, han var en i raden av bergsmän som i tidigare generationer både födds och dött i byn. När Jon föddes var han, i rakt nedstigande led på manssidan, minst fjärde generationens bergsman i Gösebo. Jons anor kommer även på sin mors sida
härifrån liksom makan Britta som också hade sina anor från Gösebo. Man kan alltså med rätta säga att Gösebo-gårdarna är ett viktigt kapitel i släktens historia. Det jag har kunnat belägga är att gårdarna varit i släkten i minst 3 generationer innan Jon och Britta, men med tanke på att så många av anorna är härifrån så kan man nog anta att det i någon av släktgrenarna är en hel del ytterligare generationer som bott här.

På den här gården sker runt sekelskiftet 1700 till 1800 en rad tragiska händelser i familjen, dessa händelser innebär att tre av familjens fem medlemmar dör inom loppet av tre månader. Idecember blir Jon allvarligt sjuk i lungsot och den 15 december så dör han utav sjukdomen. Bara fyra dagar senare
dör sonen Jonas i ”avsomningssjuka”, Jonas är då knappt ett år gammal. Runt två månader senare, den 2 mars år 1800, dör också modern Britta, då utav ”rötfeber”. Kvar i familjen finns nu sonen Anders, 3 år gammal, samt sonen Olof, 2 månader gammal.

Bouppteckningarna ifrån Jon och Britta finns bevarade och där går att se att deras gård var en förhållandevis stor och rik gård, uppteckningen efter Jon är på 5 hela sidor med uppräknade tillhörigheter.

Bild 1: Utsnitt ur Jons bouppteckning som räknar upp kreatur och böcker.

På bild 1 så finns boskap och böcker redovisade, här är det uppräknat: En röd häst 7 år, en grå häst 5 år, ett föl 1 år, en ko, 2 grisar och en kalv. Bland böckerna finns en stor psalmbok, 2 små psalmböcker, en ”örtagårdssällskap” och en Sveriges Rikes Lag.

I boupptecknigen efter Britta är barnens fasters man, bergsmannen Olof Andersson d.y. i Österby, angiven som tillförordnad förmyndare.
Den yngre sonen Olof blir sedan fosterbarn hos sin faster och hennes man men enligt en anteckning i husförhörslängden så flyttar han efter några år till Grytgöl, jag har dock inte kunnat återfinna honom i Grytgöl eller någon annanstans heller, varken då eller senare. Anders verkar flytta runt i trakten, i vissa längder finns han i Gösebo i andra i Österby och där i mellan står han inte att finna någonstans. Han återkommer dock till Gösebo och övertar gården när han blir myndig.

Enligt protokoll ifrån storskiftet som här genomfördes den andra augusti 1799 så äger Jon Andersson 44 stycken 432-delar utav Gösebo, det vill säga c:a 10%. Ägandet av Gösebogårdarna är uppdelat på tio personer varav en av dem är Brittas bror Jon Jonsson som äger 68 stycken 432-delar (c:a 16%).
Efter storskiftet så flyttades vissa hus ur byn och marken slogs ihop till större men färre skiften.

Lars Matsson och Britta Nilsdotter

Lars Matsson var bergsman i Köpma, Risinge socken, han föddes i Olstorp som ligger knappt 500 meter därifrån den 2 oktober 1746. Han gifte sig den första oktober 1775 med bergsmansdottern Britta Nilsdotter ifrån Köpma och några år efter giftermålet så flyttar de till Köpma för att ta över gården efter Brittas far Nils Håkansson. Britta var född i Köpma och hon fick se dagens ljus för första gången den 16 maj 1754, föräldrar var den förut nämnde Nils och hans hustru Maria.

Lars och Britta kommer dock bara att få bruka gården i knappt tio år innan Lars dör av ”håll och styng” den 18 juni 1796. Idecember år 1800 dör Brittas far som också bor på gården och tre år senare, den 24 augusti 1803, dör även Britta. Det yngsta barnet, Katarina, är då bara 9 år gammal. Gården övertas utav den äldste sonen, Nils, alla de andra barnen flyttar iväg från gården förutom den ”fallandesjuke” Anders som bor kvar. Att vara ”fallandesjuk”, det vill säga att ha epilepsi, var ett kraftigt socialt handikapp. Epilepsi var ända fram till 1969 ett hinder för äktenskap även om en lag 1905 hade öppnat upp en möjlighet att få gifta sig med dispens från kungen.

Nils Persson och Kerstin Nilsdotter

Nils Perssons anor är kartlagda utav släktforskaren Vincent Eldefors och hans forskning sträcker sig, på vissa grenar, ända tillbaka till år 1360, detta är alltså en tid när Folkungar och Bjälbo-ätten styrde Sverige och Valdemar Atterdag brandskattade Visby. I denna del av anträdet finns även ett par lågadliga anor på 1400-talet, bland annat väpnaren Nils Folkesson (med tre bjälkar i sitt vapen).

När Nils föddes, den 13 september 1750, så hade släkten varit bergsmän i området i flera hundra år, bland annat på den gård där Nils föddes, Vagelö i Hällestad socken. Vagelö var för övrigt en gård som vid Nils födsel varit i släkten i minst fem generationer. Efter Nils far, Per Månsson, så tar den äldste sonen Måns över gården och Nils gifter sig med en, för mig, okänd kvinna och flyttar till Rökslid också det liggandes i Hällestad. Den första hustrun dör någon gång runt 1779-1780 och den 5 november 1780 så gifter han om sig med Kerstin Nilsdotter. Följande står antecknat om dem i vigsellängden:
” d. 5 November wigdes Bergsm. og änkl Nils Persson i Röxlid og pig Chierstin Nilsdotter i Ås, efter 3 .. lysningar. Änkemannens bouppteckning og dennes arfvsskiftning är upprättad d. 26 oct -79”

Kerstin föddes i Ås, Hällestad socken den 28 september 1760. Hennes far Nils Andersson dog när hon var liten någon gång under 1760-talet men modern, också med namnet Kerstin, bodde kvar i Ås ända fram till sin död år 1800. Kerstin dör i Rökslid den 12 mars 1812 av ”slag”, slag betyder förmodligen ung. hjärtattack eller någon annan liknande dödsorsak med ett oväntat och snabbt förlopp. Nils bor kvar på gården efter Kerstins död och dör där av ålderdomssvaghet den 31 juli 1831. Efter Nils tar den yngste sonen Petter över gården.

Anders Persson och Maja Lena Vidholm

Anders Persson var bergsman i Katterum, Hällestad socken och han föddes på fädernegården Brystorp den 11 februari 1775. Innan honom hade både hans far, farfar och farmors far varit bergsmän i Brystorp. Fadern Per Nilsson dör i lunginflammation år 1808 och gården övertas utav Anders äldre bror med samma namn, några år efter det så flyttar Anders och Maja Lena ifrån gården, först till Rökslid och senare till Katterum.

Paret vigs i Hällestad den 18 november 1798 och tre månader senare får de sitt första barn, dottern Anna Greta.
Maja Lena föddes den andra april 1779 i Starsjö, Hällestad socken. Hon var dotter till skomakaren Nils Vidholm och hans hustru Anna Jonsdotter och föräldrarna kom att bo kvar i Starsjö ända tills 1797 då Nils dör.
Maja Lena dör i Katterum utav feber den 16 juli 1845, kanske är det tyfus som tar hennes liv då denna sjukdom är vanligt förekommande i regionen under detta år. Anders bor kvar på gården och dör 21 år senare av ålderdom den andra oktober 1866. Gården övertas redan innan hans död utav dottern Anna Greta och hennes man Nils Nilsson.

Generation III. 1800-talets början

Kung Gustav IV Adolf ansluter sig till Napoleons fiender år 1804 vilket leder in Sverige i en rad krig under de kommande 10 åren. Dessa krig innebär i slutändan att Danmark får lämna ifrån sig Norge till Sverige och den svensk-norska unionen skapas år 1814. Innan dess, närmare bestämt 1809, har Sverige fått avträda Finland, som varit svenskt sedan 1300-talet, till Ryssland genom en krigsförlust. I ett ögonblick förlorade nu Sverige en tredjedel av sin yta och en fjärdedel av sin befolkning. Krigsförlusten ledde till att Gustav IV Adolf adikerar och ersätts med hertig Karl, utropad till kung med namnet Karl XIII den 6:e juni 1809.

1810 påbörjas bygget av Göta Kanal, ett arbete som avslutades den 26:e september 1832.

Detta är alltså en del av de rikshändelser som de personer som detta kapitel handlar om får uppleva under sin livstid.

Hans Nilsson och Anna Lisa Jönsdotter

Hans Nilsson föddes den 18 november 1807 i Rådsla, Stjärnorp som fjärde barnet till bergsmannen Nils Pålsson och hans hustru Beata Larsdotter. Hans hustru Anna Lisa föddes på Marieberg i Stjärnorp socken, hon var dotter till bonden Jöns Andersson och hans hustru Anna Persdotter.

Efter giftermålet mellan de två så flyttar familjen runt i Hällestad socken, de flyttar under de kommande åren från 1832 ungefär en gång per år. Vad man kan utläsa ifrån husförhörslängderna så verkar familjen ha det ganska fattigt, år 1849 bor de som ”inhyses” i ett litet torp i Hällestad, Skogsvaktartorp på Djurshytte ägor med sex barn. De två minsta, Klara Sofia 1 år och Maja Stina 4 år, är dessutom sjuka.

Efter ytterligare två flyttar så hamnar familjen år 1853 i Rösjötorpet i Hällestad socken där de stannar resten av sina liv.

Bild 2: Rösjötorpet på 1940-talet

Rösjötorp drivs sedan vidare utav den näst äldste sonen Anders Peter och vid tiden för fotot (bild 2) så drivs gården utav Anders Peters son, det vill säga Hans sonson, Karl Martin Andersson.

År 1863 så drabbas socknen av ett mässlingsutbrott och deras 14-åriga dotter Klara Sofia är ett av de många barn som dör den vintern. Epidemin verkade dock ha en större geografisk spridning än bara denna församling, nedanstånde sjukdomsbeskrivning är hämtat ifrån en provinsialläkarrapport skriven för bland annat Ramsbergs församling i Lindesberg.

"Messlingen förekom som en vidt utbredd epidemi under vintern, våren och början af sommarn. De anmälde sjukdomsfallen endast uti Ramsbergs församling gingo öfver 100. De af sjukdomen angripne voro hufvudsakligen barn, och ofta lågo 4 á 5 barn sjuka i samma hus eller stuga. Sjukdomen var i alla fall förenad med starkt utslag, conjunctivit och Bronchial-catarrh, och i vissa fall med ensidiga Lung och Lungsäcksinflammationer, uti ett fall med Peritonitis samt ägghvithaltig urin. Eftersjukdomar voro gemenligen en länge ihållande Hosta”

Vad jag har kunnat se så verkar dödligheten i sjukdomen ligga runt 1-2% så antalet sjuka i Hällestads socknen måste ha varit väldigt högt.

Den 21 juni 1873 så dör Hans i Rösjötorpet och Anna Lisa dör 8 år senare den 10 september 1881.
Rösjötorpet finns inte kvar idag men ruinerna efter huset går fortfarande att se.

Israel Svensson och Stina Kajsa Nilsdotter

Israel var son till torparen Sven Israelsson och Anna Persdotter, han föddes i Smedshemmet, Stjärnorp den 28 augusti 1799. Han flyttade år 1828 till gården Säldekärr i Stjärnorps socken och samma år så gifter han sig med en dotter på gården, Anna Stina Persdotter. Paret övertar där efter gården och har drivit den i fem år då Anna Stina den 15 augusti 1832 drabbas utav en huvudvärk som tilltar mer och mer, efter två veckors sjukdom så avlider hon utav ”slag” den sista augusti. ”Slag” betyder förmodligen i detta fall någon form av hjärnblödning.
Paret fick i äktenskapet två barn, båda pojkar, den yngsta var ett halvår när modern dog.

Israel gifter följande år om sig med Stina Kajsa Nilsdotter, dotter till arbetaren Nils Henriksson och hans hustru Britta Kajsa Rahlsdotter i Borggård, Hällestad socken. Paret får tillsammans sju barn, varav fyra pojkar och tre flickor. En av sönerna, Samuel, dör som femåring år 1851 utav ”slag”.

Israel och Stina Kajsa driver gården i drygt 30 år, de säljer sedan gården år 1861 och blir torpare i torpet Ekstugan som låg en bit bort från gården utmed vägen mot Tokorp. Stina Kajsa dör i Ekstugan den 1 juni 1878 och drygt tre år senare, den 14 oktober 1881, dör även Israel, också han i Ekstugan.

Anders Jonsson och Katarina Larsdotter

Anders var den sista bergsmannen i släkten som brukade Gösebo, ett yrke som gått i släkten på samma gård i ett otal generationer innan honom både på sin fars och sin mors sida.

Anders föddes den 20 januari 1798 och han var son till bergsmannen Jon Andersson och hans hustru Britta Jonsdotter. Anders fick en ganska omtumlande barndom, föräldrarna dog när han var tre år gammal och fram tills han var myndig så flyttade han runt, förmodligen bland släktingar. Jag har inte kunnat hitta exakt var han bott fram tills han är myndig och övertar gården men i husförhörslängderna skymtar han förbi under några år i Gösebo och där står då antecknat ”i byn” om honom. Han anges även flytta till Österby, den gård där en av hans fastrar med familj bor, som för övrigt under några år är fosterfamilj åt den yngre brodern Olof.

Den 28 juni 1809 genomförs storskifte på Gösebos skogar, barnen Anders och Olof anges då äga 11 stycken 108-delar, deras rätt vid skiftet tas tillvara utav deras dåvarande förmyndare Anders Jonsson från Katterum.

Katarina föddes den 31 januari 1794 i Köpma, Risinge socken, hennes föräldrar var bergsmannen Lars Matsson och han hustru Britta Nilsdotter. Även Katarinas föräldrar dog när hon var liten, först hennes far när hon var två år och sedan modern när hon var nio år. Jag har inte kunnat hitta var hon flyttar efter föräldrarnas död men i Hällestads husförhörslängd för åren 1820-1822 så finns hon antecknad som piga i Karsvik som
ligger c:a 6 kilometer nordväst om Gösebo, hon flyttar till Gösebo 1822 och gifter sig med Anders.
Anders flyttar vid samma tid också till Gösebo, han hade innan dess bott i Ulfstorp under ett okänt antal år.

Anders fick dock inte många år som aktiv bergsman, redan ett år innan han kommer tillbaka till Gösebo så upphäver Bergskollegiet, år 1821, Hällestads bergslags privilegier och den 1 november 1823 upphör Hällestads bergslagsepok. Efter bergslagsupplösningen så beslutar Katterums hyttlag att ändå fortsätta med driften av sin hytta. Katterums by och hytta är grannar till Gösebo och avståndet mellan de två byarna är bara drygt 1 kilometer och Gösebo med flera byar/gårdar gick nu med i Katterums hyttlag och därmed fick Anders
förmodligen några år som "bergsman", i alla fall fram tills Katterums hytta till slut också läggs ned år 1828. Katterums hytta blir där med den sista i Hällestads gamla bergslag.

1874 flyttar den äldste sonen Jonas med familj från Gösebo till Vånga socken för att bli torpare och gården säljs ut från familjen. Jag har inte kunnat hitta anledningen till denna försäljning men man skulle kunna anta ekonomiska svårigheter, det är annars svårt att förklara varför sonen Jonas frivilligt skulle lämna en gård mot ett torparliv. Katarina dör året innan försäljningen, den 21 maj 1873. Anders bor i kvar som inhyses hos den nya ägaren och han dör vid 85 års ålder den 21 februari 1882.

Nils Nilsson och Anna Greta Andersdotter

Nils föddes i Rökslid, Hällestad socken den 18 augusti 1793 och han var son till bergsmannen Nils Persson och hans hustru Kerstin Nilsdotter. Hustrun Anna Greta föddes i Brystorp, Hällestads socken den 20 februari 1799. Hon flyttade med sina föräldrar, bergsmannen Anders Persson och hustrun Maja Lena Vidholm till Rökslid år 1816 och i Rökslid gifter hon sig tre år senare med Nils Nilsson. De första två åren bor de på Nils
föräldrars gård men 1821 så flyttar de till Anna Gretas föräldrars gård i samma by. Ytterligare två år senare, 1823, så tar de över gården efter hennes föräldrar då föräldrarna flyttar till en gård i byn Katterum.

I maj 1832 så insjuknar minst två av parets fem barn i kikhosta och den 15 maj så dör den sjuårige sonen Nils Petter, två veckor senare så dör även den treårige sonen Johannes av sjukdomen. Ytterligare 9 barn i åldrarna 10 månader och upp till nio år dör i socknen den vintern/våren utav samma sjukdom.

Nils och Anna Greta driver gården i Rökslid fram tills år 1840 då de flyttar efter hennes föräldrar och övertar deras gård i Katterum. Den främsta inkomsten för gården efter att bergslagsprivilegierna upphört är nu kolning av skogen och Nils har tillstånd att fälla motsvarande 60 läster årligen på sin mark. En läst var en måttenhet på träkol som motsvarar 20 hektoliter (2000 liter). Det gick åt ungefär 2 kubikmeter ved för att tillverka 1 läst kol.
Enligt protokoll från laga skiftet som hölls i Katterum den 9 december år 1850 så finns det fyra markägare i byn varav Nils äger 22%. Laga skiftet verkar ha gått fridfullt till i Katterums by och de inblandade verkar ha varit nöjda med den uppdelning av marken som lantmätaren hade gjort. Nils uppger dock vid ett möte att han är missnöjd med beslutet och hänvisar till att den förre ägaren inte hade varit helt nöjd vid storskiftet år 1804. Efter att mötet är slut så har han dock tänkt om och meddelar att han accepterar lantmätarens utlåtande.

Kolning år 1914. Sättet för att framställa kol har varit ungefär densamma sedan mitten 1600-talet då tekniken med de gamla svenska "liggmilorna" övergavs till förmån för vallonernas teknik för kolframställning.

Markägarna har nu tre år på sig att flytta sina hus ifrån bykärnan till de nya platserna vid sina skiften, Nils verkar dock ha fått stanna kvar med sina hus i den gamla byn då hans ersättning för flytt av hus enbart uppgår till 11 riksdaler medan två av de övriga bönderna får ersättningar på 100 respektive 380 riksdaler. Kanske behövdes det enbart flyttas på något uthus eller brygghus.

Nils dog den 4 februari 1875 av ålderdom, de sista åren bodde han på gården "på undantag", det vill säga att han hade överlämnat gården till en ny ägare men skrivit ett kontrakt på att han skulle ex. ha husrum och mat tills han dog av den nya ägaren. Anna Greta dog nio år senare, den första juli år 1884, av ålderdom i Katterum.

Generation II. Mitten av 1800-talet.

Rikshändelser

Oscar I är kung i Sverige sedan 1844 (till 1859). Sveriges första järnväg påbörjas år 1849 i Värmland den öppnas för trafik i oktober samma år.

Den 29:e januari år 1850 inträffar Sveriges genom tidernas värsta snöstorm ("Yrväderstisdagen" eller "Den onda tisdagen") , stormen drabbar Östergötland och Småland värst. Dagen inleddes med en klar och vindstilla morgon och många gav sig ut för att utföra sina dagliga sysslor, vid 10-tiden kom ovädret in från nordväst och temperaturen sjönk ned mot -30 grader, vid 21-tiden avtog snöfallet och stormen bedarrade.

Nedanstående text är ifrån NT (Norrköpings Tidningar) den 30 januari 1850:
"Förliden gårdag rasade härstädes ett ursinnigt yrväder, där snön föll i ofantliga mängder och vars häftighet sällan skådats. En mängd dödsfall har rapporterats på grund av förfrysningar. Bland annat har rapporterats att i Memmings härad har drängen Anders Sjölund funnits ihjälfrusen mellan sina oxar på vägen mellan Kullerstad och Kimstad. Även oxarna var ihjälfrusna.-----"
Totalt sätt dog mer än 100 personer i snöstormen och mer än ett trettiotal östgötar fanns bland de omkomna, de flesta blev fångade av det häftiga ovädret ute på vägarna, gick vilse och frös ihjäl.

Nils J. Hansson och Anna Stina Israelsdotter

Nils Johan Hansson föddes i gården Rådsla, Stjärnorps socken den 5 december år 1835, föräldrarna var torparen Hans Nilsson och hans hustru Anna Lisa Jönsdotter. Nils Johan flyttade hemifrån när han var 18 år och började där efter att arbeta som dräng. Under de följande 16 åren så bodde han och senare hans familj på åtta olika gårdar innan de år 1869 slår sig ner som torpare i torpet Karlsberg på Perstorps ägor.

Hustrun Anna Stina föddes i gården Säldekärr i Stjärnorps socken, hennes födsel var sex dagar efter sin makes födsel, det vill säga den 11 december 1835. Hon var dotter till bonden Israel Svensson och hans hustru Stina Kajsa Nilsdotter. När hon var 18 så flyttade hon till gården Rösjö där även den blivande maken Nils Johan fanns vid den här tiden, Den 10 oktober så hålls den sista lysningen i kyrkan och den 29 november så gifter paret sig med varandra, tre månader senare så föds deras första barn, sonen Anders Peter.

I det förut nämnda torpet Karlsberg så bor familjen i fem år innan Anna Stina insjuknar i en underlivssjukdom under sommaren 1874. Hon tas in på Linköpings länslasarett den 13 juni samma år och vårdas där i nästan 1 ½ månad innan hon klockan fem på eftermiddagen den 24 juli till slut avlider av sjukdommen . Det yngsta barnen Gustav är då endast sju månader gammal. Strax efter hustruns död så flyttar Nils Johan och de sex barnen till torpet Tullen, också det på Perstorps ägor.

Bild 3: Torpet Tullen år 1940

Tullen, som Nils Johan brukade fram till sin död, bestod av c:a 5 hektar mark, mestadels sand-och dy-jord. 1940 när bilden (bild 3) togs så drevs torpet av Nils Johans son August och då fanns på torpet 2 oxar, 3 kor, 1 ungdjur och 2 grisar, det är rimligt att anta att djurbesättningen såg ungefär likadan ut när Nils Johan brukade gården. 106 år efter att Nils Johan flyttade in i Tullen så bor hans barnbarn fortfarande kvar i torpet, år 1980 så är Gustav Erik Nilsson, son till August Nilsson, skriven på fastigheten. Barnbarnet Gustav Erik dog på ett ålderdomshem i Ljungsbro, ogift, den 18 december 1996.

Nils Johan brukar torpet fram tills en vinterdag 1902 då han den 2 januari skulle köra ett lass med brädor så tippade vagnen och han kom i kläm under lasset och dog till följd av skadorna. Som skrevs tidigare tog sedan sonen August över arrendet på torpet och drev det i många år.

Jonas Andersson och Maja Stina Nilsdotter

Jonas föddes i den före detta bergsmansgården Gösebo i Hällestads socken den andra mars 1823, hans föräldrar var bergsmannen Anders Jonsson och dennes hustru Katarina Larsdotter. Maja Stina föds i Rökslid, Hällestads socken den 11 februari 1820 som dotter till bonden Nils Nilsson och hans hustru Anna Greta Andersdotter.

År 1854 gifter sig Jonas och Maja Stina med varandra och Maja Stina flyttar samma år in till Gösebo, dör Jonas bor, ifrån grannbyn Katterum där hennes föräldrar då bor. Jonas driver nu gården fram tills sin moders död år 1873, någonstans omkring detta år stryks epitetet "bonde" (ordagrannt står det "Skm", förkortn. av Skatteman) över i husförhörslängden och ersätts med "arbetare". Efter moderns död 1873 så flyttar familjen ut från Gösebo och socknen till torpet Karlshamn i Vånga socken. Gården såldes den 8:e april 1873 för 3550 Riksdaler vilket är betydligt mindre än vad de fick ge för gården drygt 11 år tidigare då de köpte den utav Jonas far den 3:e maj 1862. Vid det köpetillfället fick de köpta sin del i Gösebo för 5300 Riksdaler.

Att Jonas, som var den äldsta sonen, flyttade från gården för att bli torpare är en lite märklig händelse. Både socialt och inkomstmässigt så är det ett stort steg nedåt att gå från att vara skattebonde på en större gård till att bli torpare i ett litet skogstorp, min teori är att gården var skuldtydngd och därför såldes och att det helt enkelt inte gick att behålla den i släkten av det skälet. En annan möjlig förklaring är att han som 50-åring känner att han inte orkar driva gården själv, han har då "bara" 4 döttrar och ingen av dem är vid denna tid gift. Men detta är som sagt bara teorier, eller kanske snarare tankar satta på pränt, jag har ännu inte lyckats hitta något som kan kasta ljus över händelsen.

Torpet Karlshamn som familjen flyttar till ligger på Tolskepps ägor i Vånga socken och det ligger bara c:a 6 kilometer ifrån Gösebo som de flyttar ifrån. I Karlshamn bor de i drygt tio år
innan Maja Stina dör den andra september 1882 efter en tids sjukdom. På torpet bor också sedan 1878 dottern Johanna med sin man Karl August Andersson.

Boupptecknigen efter Maja Stina finns kvar och där igenom kan man se att det på torpet vid tiden för hennes död fanns 1 ko, 1 kalv, 2 höns och ett får. Hushållets tillgångar är värderade till 1409 kronor och 40 öre varav byggnadernas värde står för 1000 kronor. Skulderna, som var till 18 olika personer, uppgick till 1095 kronor och 82 öre.
Enligt arvsskiftesprotokollet som också finns bevarat så säljs torpet den 11 augusti 1883 för 825 kronor plus 5 månaders ränta på 5%, 17 kronor och 19 öre. Lösöret som fanns kvar i Maja Stinas dödsbo såldes på auktion
en 17 mars samma år och inbringade 183 kronor och 56 öre. Protokollet från auktionen i Karlshamn finns bevarad och finns hos Maja Stina och Jonas dottersons son Arne Andersson, där kan man se exakt vem som köpte vad och för hur mycket. Exempelvis köptes plogen för 4 kronor utav A.M Nilsson i Tolskepp, en vagn för 6 kronor och 35 öre utav Anders Jonnson i Björklund och ett fällbord för 1 krona och 10 öre till Johan Andersson i Simonstorp.Enligt protkollet så köps mycket utav sakerna, främst inventarier, tillbaka utav Jonas eller barnen. Dottern Johanna och hennes familj flyttar efter försäljningen till Skärblacka där maken Karl August tar arbete vid papperfabriken. Familjen byter vid flytten även efternamn till "Trygg".

Torpet Karlshamn finns inte kvar idag men ruinerna efter det går fortfarande att se.

Jonas flyttar efter försäljningen till torpet Mellanhagen, också det på Tolskepps ägor, där bor han "till hus" hos torpets ägare. "Till hus" betyder ungefär att han hyr sig en bostad i torpet. Han bor där i drygt två och ett halvt år innan han den 24 februari 1886 dör.
I Jonas bouppteckning, som gjordes den 6 mars samma år, kan man se hur en hel garderob för en torpare
kunde se ut. Notera att denna lista är samtliga kläder, arbetskläder som vardagskläder och finkläder.

3 st. vadmalsrock med väst och byxor.
1 st. ny lönnklädning (osäker betydelse)
1 st. gammal lönnklädning med 1 par byxor.
2 st. hattar med 2 mössor
1 st. skinnväst
1.st. skinnpäls
12 st. skjortor
1 st. undertröja
2 st. par kalsonger
2 st. par strumpor
2 st. par vantar
1 st. par nya stövlar
4 st. par gamla stövlar

Det var allt! Jämfört med i dag så är det otroligt lite, de flesta i dagsläget reser iväg med mer bagage när de ska vara borta en långhelg. Tillgångarna det vill säga inventarier, inklusive kläderna, och innestående fodringar uppgick till 318 kronor och 75 öre och

Generation I. Slutet av 1800-talet.

Rikshändelser

1873 kröns Oscar II i Stockholm tillsammans med sin hustru Sofia av Nassau. De blir det sista svenska kungaparet som kröns, den 27 maj samma år ersätts riksdalern av kronan som myntenhet.
Den 22 november år 1878 införs metersystemet officiellt i Sverige, införandet avslutas den 1:e januari 1889 och det blir då det enda lagliga måttsystemet i landet.

Överlag är slutet av 1800-talet en tid av tekniska framsteg, elektricitet, telefoner, järnvägsförbindelser, bilar är några av sakerna som ser dagens ljus under denna tid eller i.a.f. ökar markant i användning.

Anders P. Nilsson och Anna Kristina Nilsson

Anders Peter föds den 22 februari 1859 i Rösjö, Hällestads socken, han är det första barnet till torparen Nils Johan Hansson och hans hustru Anna Stina Israelsdotter. När han är 20 år så flyttar han ifrån sin far och sina syskon som då bor i torpet Tullen, Stjärnorps socken. Hans mor är då död sedan fyra år tillbaka. Under de kommande åren arbetar han som dräng på olika gårdar i Vånga socken, den 5 november 1879 så är han bosatt i gården Gettorp, Vånga socken men år 1881 flyttar han vidare till gården Stensätter för att arbeta där. Den 28 februari 1883 så gifter han sig med Anna Kristina Jonsdotter född 1858-03-24 i Gösebo, Hällestad. Efter giftermålet så bor de ett kort tag hos Anna Kristinas far Jonas Andersson i torpet Karlshamn innan de flyttar vidare till ytterligare ett torp, Hagsäter. I Hagsäter bor de i 3 år och har år 1887 tre stycken flickor, samma år så flyttar familjen ned på Vånga-slätten till Balderum krongård där Anders Peter tar anställning som rättare. Han forstsätter att arbeta som rättare i Vånga under de kommande 15-20 åren, år 1893 finns han och familjen i Kolstad södergård och år 1895 är de tillbaka i Balderum krongård. Året efter bor de på Balderum mellangård och efter det är det ett hopp tills nästa gång de dyker upp i mina uppgifter, år 1902 föds dottern Hildur i Stjärtorp och då anges Anders Peter vara statardräng.

Varför han går från att vara rättare till att bli statardräng har jag inte kunnat hitta någon förklaring på men statarperioden blir i alla fall inte så långvarig. Någon gång mellan detta år och 1908 flyttar familjen till gården Trälsätter som de nu arrenderar.

Bild 4: Trälsätter c:a 1940

Gården har år 1940 c:a 14 hektar åkermark plus bete och jorden består främst av lera och dungjord. Genom tre stycken arrendekontrakt som idag finns i Anders Peters sonson Arne Anderssons ägo så kan man se att arrendesuman för ett år är på 250 kronor som skall betalas den 14 mars varje år och arrendekontraktet löper på fem år. Utöver de 250 kronorna så skall arrendatorn ge husrum i en av flygelbyggnadernas övervåning till änkan Johanna Olsdotter samt hugga och leverera henne 3 famnar björkved och 1 famn granved årligen. Änkan skall också få 3 liter skummad mjölk levererad till sig dagligen.
Arrendatorn är också ålagd att bygga 300 hot (osäker översättning) gärdesgård årligen samt underhålla den gamla.
Skulle änkan dö under perioden så blir arrendekostnaden istället 350 kronor. I arrendetkontraktet som löper mellan åren 1914-1919 så måste arrendatorn inom perioden också ha dikat och uppodlat en bit mark kallad Storängen. I det sista arrendekontraktet mellan åren 1919-1924 så är arrendet uppe i 500 kronor per år men då har änkan förmodligen dött för någon klausul rörande henne finns inte i detta kontrakt.

Bild 5: Anders Peter och Anna Kristina, förmodligen i slutet av 1910-talet

Bild 6: Anna Kristina bredvid en oidentifierad herre

År 1922 den 25 april så dör Anna Kristina i cancer, det var då nästan på dagen tre år sedan paret hade skrivit sitt testamente. Testamentet är undertecknat den 22 april 1919 och dess första del lyder så här: "Vi undertecknade äkta makar förklarar härmed vår yttersta vilja och testamente, att den av oss som den andre överlever, skall utan ringaste intrång av våra arvingar under sin återstående livstid behålla och besitta allt vad i vårt bo vid någonderas vårt dödsfall finnes. Skolandes först efter bägges vår död den då befintliga kvarlåtenskapen mellan våra arvingar efter lag delas, vilket allt med våra underskrifter stadsfästes."

Boupptecknigen efter Anna Kristina skedde den 23:e juni samma år och med tanke på testamentet så får man anta att denna boupptecknig endast var till för att användas vid senare tillfälle då Jonas dör. Men boupptecknigen lämnar en hel del uppgifter om deras jordbruks storlek.
På gården fanns, vid Anna Kristinas död, 3 hästar varav ett sto, 7 kor, 2 kvigor, 2 kalvar, 5 får samt 20 höns. Bland jordbruksredskapen kan nämnas att det fanns en hästräfsa, en slåttermaskin, en såmaskin, en harv och en plog. Allt som allt värderas lösöre plus kreatur till 5216 kronor och 50 öre.

Två år senare går det sista arrendekontraktet ur och ingen är då intresserad av att förnya det. Vid den här tiden så har driften av gården övertagits utav sonen Berndt Julius vilket framgår av den redovisningsräkning som finns kvar efter lösöresauktionen på Trälsätter den 4 mars 1924. Intäkterna från auktionen uppgår till 4709 kronor och 60 öre. Anders Peter var en nu också blind vilken givetvis omöjligjorde att han brukade gården vidare. Anders Peter flyttar förmodligen nu till sin dottern Anna och hennes man Pontus Tell i Stenstorp. Senare flyttar han till sonen Berndt som då bor i Granhagen, Kullerstad socken där han dör utav magcancer den 3 juli 1931. Han var dock fortfarande skriven i Stenstorp, Vånga när han dog. Han begravdes en vecka senare, den 10 juli, i Vånga.

Generation 0. Början av 1900-talet

Rikshändelser

Unionen med Norge upplöses officiellt den 1:a november 1905.

År 1943 försvann "torparna" då dagsverke som betalning för arrende förbjöds i lag, två år senare, 1945, avskaffades även statarsystemet. I början av 1900-talet börjar jordbruket mekaniseras på allvar och det jordbruk som i pricip sett likadant ut under hundratals år förändras nu i grunden. Till att bröja med kommer det mekaniserade redskap för häst, exempelvis slåtterbalkar för höskörden och självbindare och tröskverk för tröskningen, senare in på 1900-talet gör också traktorn intåg inom jordbruket. Följden av mekaniseringen är att färre och färre personer behövs på gårdarna, det, i samband med att industraliseringen har satt i gång på allvar och behöver arbetskraft, gör att befolkningsmängden på landsbygden stadigt minskar från omkring 1920-1940.

Berndt Julius Andersson

Berndt föddes i Vånga socken utav föräldrarna Anders Peter Nilsson och hans hustru Anna Kristina, vid hans födsel den 10 december 1891 så bodde familjen i Kolstad södergård. Runt år 1909 så flyttar familjen till Trälsätter där de arrenderar en utav gårdarna.

Bild 7: Förmodligen dikning utav åkermark på Grensholms ägor nedanför gården Trälsätter. Berndt längst ut till vänster.

Berndt tar sedan över driften av gården fram tills 1924 då de säljer av jordbruksredskapen och övrigt lösöre. Berndt flyttar nu till Kullerstad socken och bosätter sig i Högsbo som ligger under Haget. Huset finns kvar och ligger idag i det villaområde som går under namnet Alhagen. I Högsbo arbetar han som åkare och man kan anta att han köpte ut hästarna från Trälsätter för att använda dem i åkeriet. Någon gång runt denna tid så träffar han sin första fru, Viktoria Elisabet "Betty" Andersson, och 1926 så får paret sitt första barn, dottern Anna Kristina.

Bild 8: Berndt, Betty och dottern Anna Kristina

Den 24 juli 1926 gifter sig Berndt och Betty och två år senare får de sitt andra barn, Holger. När Holger föds är de bosatta i Ljusfors egnahemsområde, vilket är det villaområde som i dag går undner namnet Granhagen. Huset som de då bor i har Berndt byggt sjäv och det ska enligt nutida släktingar ha varit det första huset som byggdes i Granhagen, vilket också är mycket möjligt med tanke på att Granhagen började bebyggas år 1926.

Bild 9: Huset i Granhagen

Vid Holgers födsel har Berndt också slutat med åkeriet och börjat arbeta på pappersbruket som sodabrännare. 1933 så föds det tredje barnet, Ingemar, han dör dock utav leukemi på Finspångs lasarett endast tre år gammal den 10 februari 1936. Ungefär två år efter Ingemars död, 1938, så föds parets sista barn, Ingegärd.
Den 8 december 1939 så dör Betty i en olycka där hon blev påkörd av en rälsbuss. På stationen i Granhagen
där olyckan skedde var man tvungen att fälla ned en liten ”signal-arm” för att rälsbussen skulle stanna, Betty skulle gå över spåret för att fälla ned armen och såg inte att rälsbussen just då kom in på stationen.

Bild 10. Berndt och Betty sittandes, Ingegärd i Bettys knä, Anna-Stina sittandes mellan föräldrarna och sedan Holger bakom Anna-Stina. De två övriga barnen oidentifierade.

Ungefär sex år efter Bettys död så gifter Berndt om sig den 14 april 1945 med Britta Viktoria Andersson som tidigare varit anställd som barnflicka hos Berndt och barnen. Paret får två barn tillsammans, Kurt född -45 och Arne född -48. Berndt jobbar som sodabrännare på pappersbruket fram till sin pensionering och han dör av ålderdom i sitt hem i Granhagen den 25 januari 1977.

Bild 11. Britta och Berndt på farstukvisten till huset i Granhagen.